

BERLIJN

STADSWANDELINGEN IN ONBEKEND BERLIJN

Dinsdag 19 mei – zondag 24 mei 2020

Goudriaan
Stadsverkenningen

Gerard Goudriaan
www.goudriaan-stadsverkenningen.nl

Het programma beslaat zes dagen, waarvan twee reisdagen die ook een paar uur per dag voor een wandeling en/of een cultureel bezoek worden benut. Naar aanleiding van de ervaringen in 2019 kunnen nog wijzigingen optreden. Bij vroege boeking en een gedeelde tweepersoonskamer waren in 2019 de kosten voor de reis per persoon € 503,-.

Dinsdag 19 mei

Pankow anders

Jullie kennen Pankow misschien van een bezoek aan de Majakowskiring (waar de DDR-top woonde) en paleis Schönhausen (waar hoge DDR-gasten werden ontvangen zoals koningin Beatrix en Fidel Castro). Maar Pankow heeft meer te bieden. Op deze wandeling in de late middag en vroege avond nemen we de S-Bahn naar S-Bahnhof Wilhelmsruh (S 85). We lopen naar het Sovjet-monument op de Schönholzerheide. Zie: <http://berlijn-blog.nl/sowjetisches-ehrenmal-schonholzerheide/>

Als we hier zijn uitgekeken, is het niet zo ver naar het Bürgerpark Pankow. Iets verder (op de Kreuzstrasse 18b) is een goed restaurant waar we in 2017, 2018 en 2019 naar volle tevredenheid verse asperges hebben gegeten.

Hierna lopen we in de richting van de omgeving van het hotel waarbij we nog tegenkomen:

- Rathaus Pankow;
- de Hesperidenhöfe, voormalige moutfabriek, nu een modern appartementencomplex;
- een majestueus schoolgebouw uit 1910;
- der Schuppen, een bijzonder duurzaam, groen huis;
- een aantal (voormalige) ambassades in uniforme DDR-stijl.

Woensdag 20 mei

Rummelsburger Bucht, Treptower Park en langs de muur in Neukölln

Op deze wandeling bezoeken we de pas ontwikkelde woonwijken Rummelsburger Ufer en Stralau. Vooral Berlijn-bezoekers met interesse voor transformatie van oude gebouwen, stedenbouw en moderne architectuur kunnen in deze wijken rond de Rummelsburger Bucht hun hart ophalen. De Rummelsburger Bucht is een inham van

de Spree, iets ten oosten van het S-Bahnhof Ostkreuz. Hierna nemen we een klein stukje de bus naar de Schlesische Strasse bij de Oberbaumbrücke met een ruime keuze aan goedkope lunchrestaurants.

Na de lunch gaan we naar een minder bekende DDR-wachttoeren. Vanaf hier lopen we zes kilometer langs de grens tussen de wijken Treptow en Neukölln, met andere woorden: hier liep de Muur. Het is niet alleen een onbekend 'Muurgebied', het is ook 'interessant' omdat de woonhuizen in Oost en West erg dicht bij elkaar stonden. Hierdoor moesten de DDR-autoriteiten extra alert zijn op vluchtgevaar en extra maatregelen treffen. We komen uit bij het Treptower Park met een veel bekender Sovjet-monument dan dat van de eerste dag.

Hierna kijken we wat we verder gaan doen. In ieder geval is er de mogelijkheid een van de bijzondere terrassen te bezoeken aan de Flutgraben.

Donderdag 21 mei (Hemelvaartsdag)

Natuurwandeling langs de Havel

Duitsers zijn doorgaans Naturfreunde. Berlijners zijn anders dan de gemiddelde Duitser, maar op dit punt stemmen ze toch overeen. Als de inwoners van de hoofdstad even genoeg hebben van de drukte, dan zoeken zij graag de natuur op. Die is royaal voorhanden want Berlijn heeft veel groen, veel natuur. Een van de populaire buitengebieden is het Grunewald. Dat is een uitgestrekt bos langs de Wannsee en de Havel aan de westkant van de stad. Als je er doorheen loopt, kun je je niet voorstellen dat het onderdeel is van een stedelijk gebied; de slordig slingerende paden tussen omgevallen bomen passen eerder bij een verafgelegen natuurgebied. Ten tijde van de scheiding van Berlijn was Grunewald bekend omdat het het enige grote recreatiegebied in West-Berlijn was.

Deze groene en afwisselende wandeling van 15 kilometer loopt van zuid naar noord, van de Wannsee naar de omgeving van het Olympisch Stadion. Op het eind passeren we de Teufelsberg, een 'berg' van oorlogspuin waar in de Koude Oorlog een grote afluisterpost van de Amerikanen was gevestigd.

Vrijdag 22 mei

Dahlem en Kreuzberg

Op architectonisch gebied is één van de mooiste gebouwen van Berlijn de Philologische Bibliothek (taal- en letterkunde) uit 2005. De bibliotheek is onderdeel van de Freie Universität. Architect is Norman Foster. De Freie Universität bevindt zich in Dahlem, in de tijd van de oprichting gelegen in de Amerikaanse sector. Het waren ook de Amerikanen die de oprichting en de uitbouw van de universiteit financieel ondersteunden.

De filologische bibliotheek bevindt zich op een binnenterrein van een veel groter universitair gebouwencomplex. De bibliotheek trekt wel architectuurtoeristen, maar door zijn ligging in een buitenwijk komen er nauwelijks andere toeristische bezoekers. Individuen (of leden van een groep die niet als zodanig herkenbaar is) kunnen het gebouw vrij betreden. Groepen dienen een afspraak te maken. Dat doen we dus niet.

Na de bibliotheek blijven we nog even in Dahlem waar we een tuindorp bezoeken: Onkel Toms Hütte. Tot teleurstelling van velen werd dit niet door de Unesco als werelderfgoed aangewezen. Dit vanwege de in de loop der tijden aangebrachte wijzigingen in de bouwstijl van een aantal huizen. Desondanks is het tuindorp wel de

moeite van een bezoek waard. We brengen vervolgens een bezoek aan Kreuzberg waar we lunchen in een restaurant van een van de stadsdeelkantoren.

Bijzonderheden: het is er goedkoop en je hebt er mooi uitzicht.

Daarna leert de ervaring dat een aantal mensen wat op eigen gelegenheid wil doen.

Voor de overigen is in de omgeving nog veel te doen. Direct in de buurt zijn de Riehmers Hofgarten (zie http://www.berlin-hidden-places.de/regional/kreuz/kreuz_riemers.htm), het Viktoriapark en de voormalige brouwerij erachter. Hierna is het programma nog open.

Zaterdag 23 mei

Köpenick en een tuindorp

Met de S-Bahn gaan we eerst naar Karlshorst waar een weinig bekend, maar fascinerend museum staat. Het is het Deutsch-Russische Museum Berlin-Karlshorst.

Voor de Wende was het een DDR-museum waar veel nadruk werd gelegd op de rol van de Sovjet-Unie bij de overwinning op de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog. Nu zijn de scherpe propagandistische kantjes eraf gehaald. Een hoogtepunt is de in originele staat gebleven zaal waar de Duitsers het capitulatieverdrag op 8 mei 1945 (9 mei Russische tijd) ondertekenden. Daarna pakken we de S-Bahn naar Köpenick, nog verder in het oosten van Berlijn. We nemen een kijkje in het dorp en gaan naar Schloss Köpenick waar we op een terras aan het water kunnen lunchen.

Na de lunch bezoeken we de Kietz (echt met een 't'), waar je nog goed het vroegere vissersdorp kunt herkennen. Het ligt aan de Frauentrog, een zijarm van de Dahme, de rivier die even later in de Spree uitkomt. We nemen de tram (lijn 68) op weg naar het tuindorp Falkenberg. Het was het eerste tuindorp van Bruno Taut en is zeer kleurrijk. We komen langs een huis waaraan we kunnen zien waar de term tautblauw vandaan komt.

Zie ook: <http://www.vpro.nl/lees/specials/2013/zomerserie/berlijn.html>

Zondag 24 mei

Een verzoekprogramma

In moderne kunst geïnteresseerde groepsleden willen vaak naar Bunker Boros die tegenwoordig ook op zondag is te bezoeken. In deze voormalige schuilbunker toont verzamelaar en miljonair Boros in tijdspannen van vier jaar eigentijdse kunst die sterk verbonden is met het weinig comfortabele, maar toch intrigerende gebouw. In 2017 is de derde presentatie gestart. Lang van tevoren reserveren is noodzakelijk. Ik hoor ook graag andere verzoeken. Ik ben beschikbaar, bijvoorbeeld voor de hierboven genoemde maar niet uitgevoerde mogelijkheden. De geplande vertrektijd naar Nederland is 14.30 uur vanaf Hauptbahnhof. En iets eerder vanaf Ostbahnhof.

Voor boekingen en verdere informatie kun je contact opnemen met Gerard Goudriaan via het contactformulier van zijn website.